

Başvuru Numarası : 2024/2877
Toplantı Tarihi/Sayısı : 27.06.2025/62
Karar Numarası : 2025/423
Başvuran : H.B.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifeyleri Genel Müdürlüğü
2. Zile M Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; % 91 oranında engelli olduğu, tedavi süreci İstanbul'da devam ederken nakledildiği ceza infaz kurumunda gerekli tedaviyi görme imkanının bulunmadığı için mağduriyet yaşadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

- a. Birden fazla ve ciddi mahiyette sağlık sorununun bulunduğunu,
- b. Hastalıkları nedeniyle tanzim edilen erişkinler için engellilik sağlık kurulu raporuna göre % 91 oranında engelli olduğunu,
- c. Tedavi ve muayeneleri İstanbul Kartal Eğitim ve Araştırma Lutfi Kırdar Şehir Hastanesi'nde devam etmekte iken Zile M Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini,
- ç. Kurum sağlık birimi ve aile hekimliğinin sevklerini aksattığını,
- d. Nakil taleplerine ilişkin başvurularından sonuç alamadığını iddia etmekte ve Kurum kampüsü içerisinde hastanesi bulunan Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumuna veya Kartal Açık Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmeyi talep etmektedir.

3. Muhatap Zile M Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

- a. Başvuranın ceza infaz kurumuna nakledildikten sonra ilk muayenesi yapılarak ve tedavi süreçleri incelenerek Zile Devlet Hastanesi Göğüs Hastalıkları polikliniğine sevk edildiği,
- b. Başvuranın ilgili poliklinik tarafından Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hastanesi'ne sevk edildiği, burada tahlil ve tetkiklerin yapıldığı ve sonuçların beklendiği belirtilmiştir.

4. Muhatap Ceza ve Tevkifeyleri Genel Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

- a. Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumu kapasitesinin 940, mevcudunun 1316 ve doluluk oranının % 140 olduğu,

b. Genel Müdürlüklerine ulaşan toplu nakil inceleme formunda adı geçen başvuranın toplu nakil kriterlerine uygun olduğunun görülmesi üzerine 27/11/2024 tarihinde kapasite aşımı nedeniyle Zile M Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiği,

c. 28/2/2025 tarihinde başvuranın Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumuna naklinin uygun görüldüğü ve nakledildiği belirtilmiştir.

5. Muhatapların yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından başvuru dilekçesindeki iddia ve talepler tekrarlanmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın *"Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı"* başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir: *"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir... Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."*

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun *"Kurumun görevleri"* başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; *"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"* Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

8. 6701 sayılı Kanun'un *"Başvurular"* başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında Kuruma bizzat başvuru yapabileceği belirtilmiştir.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in *"Ön incelemenin yapılması"* başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir: *"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda a) Kurumun görev alanına girip girmediği ... e) Belli bir konuyu içerip içermediği ... yönlerinden incelenir."*

10. Mezkûr Yönetmelik'in *"Karar türleri"* başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: *"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."*

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektedir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. İşkence ve kötü muamele ulusal ve uluslararası mevzuatta mutlak olarak yasaklanmıştır. Birleşmiş

Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesine göre; *"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz."* Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) *"İşkence yasağı"* başlıklı 3'üncü maddesine göre; *"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz."*

14. Öte yandan her muamele işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilemeyecektir. Anayasa'nın 17'nci maddesinde kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyeti ile bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasa Mahkemesi (AYM), bu kavramlar arasında bir yoğunluk farkının bulunduğunu ifade etmektedir. Buna göre; kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne en fazla zarar veren muamelenin işkence, bu seviyeye varmayan fakat yine de önceden tasarlanmış, uzun dönem içinde saatlerce uygulanmış ve fiziki yaralanmaya veya yoğun maddi veya manevi ıstıraba sebep olan muamelenin eziyet, mağdurları küçük düşürebilecek ve utandırabilecek şekilde kendilerinde korku, küçültülme, elem ve aşağılanma duygusu uyandıran veya mağduru kendi iradesine ve vicdanına aykırı bir şekilde hareket etmeye sürükleyen aşağılayıcı nitelikteki daha hafif muamelelerin ise insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele veya ceza olarak değerlendirilebileceğini belirtmektedir (AYM, *Cezmi Demir ve Diğerleri*, 2013/293, para. 85, 88 ve 89).

15. Mahpuslar, kendileri hakkındaki mahkûmiyet veya tutuklama kararı ile hukuken ellerinden alınmayan tüm hakları muhafaza etmektedir (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec (2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, para.2). Bu bağlamda Anayasa'nın *"Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması"* başlıklı 56'ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan; *"Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlar (...)"* hükmüne göre; herkesin sağlık hakkı bulunmakta ve bunu sağlama ödevi devletin yükümlülüğündedir.

16. Sağlık hakkı, uluslararası insan hakları belgesi olan BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 12'nci maddesinin birinci fıkrasında; *"Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, herkesin erişilebilir en yüksek bedensel ve ruhsal sağlık standardından yararlanma hakkını tanır."* hükmü ile taahhüt altına alınmıştır.

17. Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) mahpusların tutulma süreleri boyunca her zaman doktora erişimlerinin gereksiz gecikme olmadan karşılanması gerektiğini belirtmektedir (Avrupa Konseyi, CPT, Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri, 1993, para.34).

18. Mahpusun insan onuruna yaraşır koşullarda tutulması ve tutukluluğun doğasında mevcut olan kaçınılmaz acı eşiğinin aşılmaması devletin yükümlülüğündedir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM], Kudla/Polonya, B. No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94). Bu bağlamda, sağlık hakkı kapsamında her bir mahpusun ihtiyaç duyduğu tetkik ve tedavinin uygun bir şekilde karşılanması gerekmektedir.

19. AİHM, işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin Sözleşme'nin 3'üncü maddesinin, mahpusların tedavisi zor olan bir hastalıktan muzdarip olmaları halinde dahi serbest bırakılmaları veya sivil bir hastaneye yerleştirilmesi anlamında genel bir yükümlülük getirmeyeceğini ancak devletlere mahpusların fiziksel sağlığını koruma yükümlülüğü getirdiğini belirtmektedir (AİHM, B. No: 48977/09, *Arutyunyan/Rusya*, 10/4/2012, para.71).

20. Bu çerçevede, mahpusların sağlık hakkına erişiminde yaşanan aksaklıklar kötü muamele yasağı kapsamında incelenebilmektedir. Öte yandan, bu yöndeki iddiaların yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden veya aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere dönüşmesi gerekmektedir (AYM, *Hakan Olğun*, B. No: 2014/15588, 25/1/2018, para. 43).

21. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri*" başlıklı 71'inci maddesine göre; "*Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir.*".

22. Somut olayda başvuran, % 91 oranında engelli olduğunu ve çeşitli rahatsızlıkları bulunduğunu, tedavi imkanlarına erişiminin daha kolay olduğu Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumunda kalmaktayken Zile M Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmesi sebebiyle tedavi sürecinin olumsuz etkilendiğini, bulunduğu ceza infaz kurumunda hastaneye sevk işlemlerinin aksatıldığını iddia etmekte ve İstanbul'daki bir ceza infaz kurumuna naklinin sağlanmasını talep etmektedir.

23. Muhatap kurumlarca gönderilen belgelerin incelenmesinden; başvuranın 27/11/2024 tarihinde Zile M Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiği, revir talepli dilekçelerinin yerine getirilerek hekimin uygun görüşü doğrultusunda hastanelerin ilgili bölümlerine sevklerinin sağlandığı, 23/1/2025 tarihinde Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hastanesi tarafından başvuranın tedavisinin devam ettiği İstanbul Kartal Eğitim Araştırma Şehir Hastanesinde takibinin uygun olduğuna ilişkin sağlık kurulu raporu düzenlendiği, ilgili sağlık kurulu raporuna istinaden Zile M Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından başvuranın İstanbul'da bulunan açık ceza infaz kurumlarından uygun olanına naklinin sağlanmasına ilişkin olarak Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne 4/2/2025 tarihinde resmî yazı yazıldığı, ilgili rapora istinaden başvuranın 8/3/2025 tarihinde tedavisinin sağlanması amacıyla Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiği anlaşılmıştır.

24. Başvuranın Zile M Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumunda barındırıldığı dönemde tedavi ve hastaneye sevk işlemleri düzenli olarak sağlandığı gibi Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesince düzenlenen "*Takip ve tedavisinin devam ettiği İstanbul Kartal Eğitim Araştırma Şehir Hastanesinde takibi uygundur.*" şeklindeki 23/1/2025 tarihli sağlık kurulu raporu üzerine muhatap kurumlarca başvuranın İstanbul'daki bir ceza infaz kurumuna nakli için gerekli işlemlerin başlatıldığı ve nitekim 8/3/2025 tarihinde tedavisinin sağlanması amacıyla Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiği anlaşılmış olup; muhatap kurumlarca başvuranın sağlık hakkına erişimi hususunda kötü muamele kapsamında değerlendirilebilecek nitelikte bir işlem veya eyleminin söz konusu olmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

27/6/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye